

Вяра

23.10 по еретическия, †10 октомври по църковния календар - Св. 26 преподобномъченици Зографски. Свв. мъченици Евлампий и Евлампия. Св. мъченик Теотеки. Св. преподобни Вассиан игумен. Св. преподобни Теофил Тиваидски. Св. Амвросий Оптински

Страдание на светите 26 Зографски преподобномъченици († 1276)

След освобождаването на Византийската империя от властта на латинците, на византийския престол застанал Михаил VIII Палеолог (1260-1282).

През април 1204 г. рицарите от четвъртия "кръстоносен" поход превзели Константинопол и създали Латинска империя. Византия била под властта на латинците до 1261 г. През лятото на 1261 г. на Михаил VIII Палеолог се удало да отвоюва Константинопол и да възстанови Византийската империя.

По това време империята била заплашвана от арабите откъм Мала Азия, а също и от завоевателните намерения на папския Запад. Тогава Михаил, вместо да възложи на Господа своето упование, намислил да прибегне към съмнителното "застъпничество" на папата, с цената на отстъпление от Бога и от светото Православие. Той решил да угодничи на римския първосвещеник и да приеме неговата ерес. С ласкателства и заплахи склонил част от константинополското духовенство да поддържа неговата линия и в края на юни 1274 г. в Лион пристигнала византийска делегация. На 6 юли тя подписала позорната Лионска уния, с която императорът и неговите съмишленици сред клира признавали върховенство на папата и се съгласявали с ереста му.

Но православният народ не приел унията и осъдил императора. Тогава той се опитал да я въведе насилствено и подлагал на смърт всички в столицата, които я осъждали. През 1278 г. издал и указ унията да се въвежда чрез всякакви насилствени мерки. Въпреки това нито заплахите му, нито насилията му имали успех. Православният народ твърдо държал за светата Вярa, а още повече се възпротивили на императора светогорските монаси. Те изпратили послание до него, в което доказвали, че нито претенциите на папата за "главенство", нито поменаването му в църквите, нито извършването на светата Евхаристия с пресен хляб, нито прибавката към Символа на вярата "и от Сина" могат да бъдат допуснати. Молели го да пребъдва в онова учение, което е приел от светите Отци на Църквата.

Във връзка с тези събития във Византия дошли папски пратеници, за да проверят дали унията се прилага, а междувременно отишли и на Атон. Ето какво се разказва за това.

"Причината за станалите злодейски убийства на Атон беше

законопрестъпният и нечестив Палеолог, този нов Навуходоносор".

По волята на императора скитници кръстоносци, изгонени от Палестина и наели се да служат като придворни войници във Византия, се нахвърлили с всичката си злоба върху зографските монаси.

На път за Цариград папските пратеници се нахвърлиха върху светата Атонска Гора и започнаха да преследват всички, които обитаваха там. Най-напред нападнаха Лаврата на св. Атанасий и предложиха на монасите да се съединят с тяхната латинска вяра и да влязат в общение с тях. Монасите се изплашиха. Те криво разбираха апостолските думи: "Дайте място на гнева" и чрез един свой отлъчен свещеноинок се съгласиха, съединиха се с тях и по такъв начин спасиха временния си живот, но погубиха душите си. По-късно тези монаси бяха изобличени и наказани от Бога.

След това латинците отидоха в Иверската (Грузинската) лавра и поискаха от тамошните иноци и те да се съединят с тях. Иноците от този манастир не само не склониха на това, но изобличиха нечестивците и според думите на апостола (Гал.1:8) ги проклеха за тяхното нововъведение. Беззаконниците, щом чуха това, силно се разяриха: извлякоха всички братя навън от манастира, натовариха старейшините на кораб и заедно с него ги потопиха в морето.

Така блажените иноци приеха от Спасителя Христа венета на мъченичеството и изповедничеството. А по-младите от тях, родом от Иверия (Грузия), бяха откарани в плен в Италия - там след като им съблекли иноческите дрехи, ги продали на евреите.

От Иверската лавра латинците отидоха във Ватопедския манастир. Тук те намериха само болни и престарели иноци и

ги попитаха къде са останалите. Отговориха им:

- Крият се в долините, из гъсталака, за да запазят вярата си и да не се осквернят с нечестивците.

Тогава латинците избиха тези свети изповедници и веднага се спуснаха в околността на манастира. Там намериха настоятеля и други монаси. Отначало започнаха "любезно" да ги увещават да станат техни единомисленици, но един от монасите им каза:

- Трябва на Христа да угодим, а не на антихриста!

- Нима - отговориха им те - ние не сме на Христа, а сме на антихриста?

- Да - каза им преподобният отец, - защото всеки, който се противи на Христовото Евангелие, е антихрист и той именно сега ви помага. Какво общение може да има светлината с тъмнината? Ние никога няма да се присъединим към вас!

Щом чуха това, папистите запушиха ушите си. Ослепени от своята злоба, те отдавна бяха затворили сърцата си за истината. След това простряха беззаконните си ръце върху преподобните иноци и ги избесиха всички на мястото, където ги намериха. Оттогава и досега това място се нарича Фурковуни, т.е. "гората на бесилките".

После латинците преминаха на другата страна на света Гора и се доближиха до манастира "Св. великомъченик Георги", наричан Зограф. Още отпреди няколко дни игуменът на този манастир, преподобни Тома, знаеше, че нечестивите еретици са нападнали св. Гора, и бе известен за бедствията, които ще понесат неговите братя и сподвижници.

Междувременно се бе явило дивно Божие откровение. Един добродетелен старец - монах живееше на манастирското лозе,

което се намира на половин час път югозападно от манастира. Този старец имаше в килията си икона на Пресвета Богородица, пред която всеки ден кадеше тамян и четеше акатист. Когато богомерзките римляни нападнаха света Гора със злодейски намерения и бяха вече излезли от корабите си, този богоугоден старец стоял пред иконата на Божията Майка и четял, според обичая си, акатист. Но когато произнесъл славословието: "Радвай се", чул от светата икона следните думи:

- Радвай се и ти, старче, но бягай по-скоро оттук, за да не те сполети нещастие! Иди и кажи на братята в манастира да се затворят, защото богопротивните римляни нападнаха това благословено от Мен място и вече са наблизко.

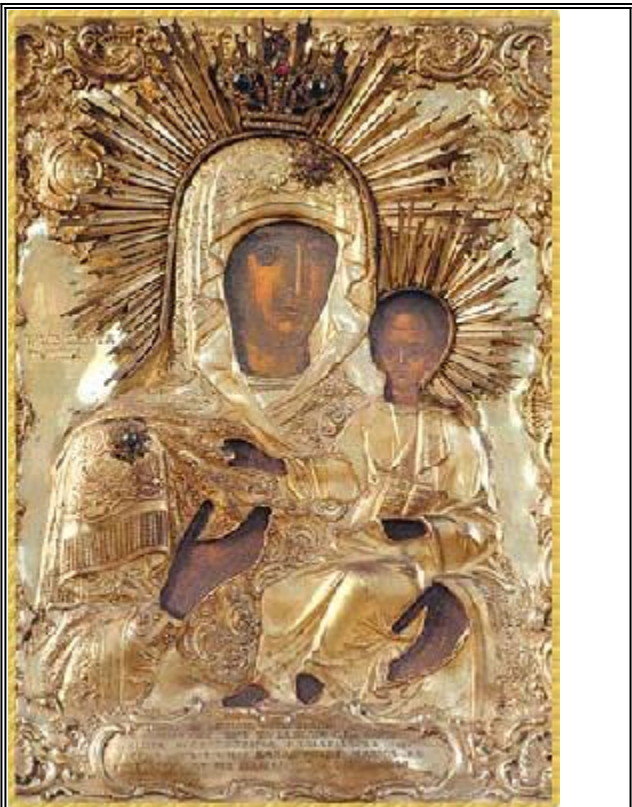
Той паднал пред иконата и казал:

- Как мога, Владичице, да оставя Теб, моята Застъпница?

А гласът от иконата му отговорил:

- Не се грижи за Мен, но иди по-скоро!

Когато старецът тръгнал към манастира за да каже какво му е заповядала Покровителката на Атон, иконата по неизповедима Божия сила го изпреварила, дошла в манастира и застанала над манастирските порти.

Същата тази чудотворна икона на Пресвета Богородица "Акатистна-Предвъзвестителка". Намира се в манастира "Зограф" на Атон.

Дошъл до тях, той погледна нагоре и с удивление гледаше светата икона. След това разказа на всички за необикновеното Божие откровение. А иноците, щом видяха иконата на св. Богородица и чуха за това дивно чудо, прославиха Бога и пречистата Му Майка. Игуменът разбра, че в скоро време монастирските братя ще бъдат поставени на сериозно изпитание - съветваше ги да бъдат бодри и да не се страхуват.

- Отци и братя! - казваше им. - *"Всички, водени от Духа Божий, са синове Божи, защото вие не приехте духа на робство, та да бъдете в страх, а приехте Духа на осиновение"* (Рим.8:14-15). Ние се наричаме и сме чеда Божи. Ако пък сме чеда, то сме сънаследници на Христа; и ако с Него страдаме, с Него ще се прославим (ст.16-17). *"Защото мисля, че страданията на сегашното време не са нищо в сравнение с онази слава, която ще се яви в нас"* (ст.18). Затова, казвам

ви заедно с апостола: които сте готови духом и не се боите от мъченията, останете заедно с мен в светата обител, а които се страхувате - скрийте се с църковните съсъди за малко време, докато премине яростта на еретиците, за да не би от малодушии да изпаднете в богоотстъпничество.

Тогава онези, които се страхуваха от мъчения, се скриха в долините, пещерите и храсталаците, а светият игумен с останалите иноци се затвори в кулата. Те постъпиха така не от страх, а за да използват останалото им макар и малко време за да изобличат беззаконната ерес.

Мъчителите заобиколиха манастира от всички страни и започнаха да викат към монасите, които бяха в кулата:

- Отворете ни, господа, отворете!

Преподобният игумен им отвърна:

- Не ви знаем откъде сте!

- Ние сме Христови раби - продължиха мъчителите - и идваме да обърнем и вас, заблудените, в правия път.

Тогава светецът им отвърна:

- Отдалечете се от нас вие, които вършите беззаконие, защото апостолът говори: *"Ако дори и Ангел от небето започне да ви благовести не това, което сме ви благовестили, да бъде проклет!"* (Гал.1:8) Какъв друг учител търсите вие? Друг учител търсят само онези, които явно безумстват. Кажете ни вашето учение, и ако то е от Бога, ние ще се присъединим към вас и ще ви приемем като братя; ако ли пък не е от Бога, тогава махнете се от нас!

На това еретиците отговориха:

- Ние сме от Бога, вярваме в Господа Иисуса Христа и

проповядваме светото Евангелие. Изпратени сме от блаженейшия римски папа, който е глава на Църквата, да кажем и на вас, безумните, това, което вие не разбирате, за да се вразумите, да разберете църковните устави и правилно да четете в светия Символ на вярата: "Вярвам в Единия Бог Отец Вседържител...", че Пресветият Дух изхожда от Отца и Сина, а на Проскомидията да принасяте пресен, а не квасен хляб. Също вашите свещеници да си бръснат брадите и с това да не съгрешават в Божията служба, понеже те са жениси на Църквата. Ако изпълните всичко това, ще получите очищение от Вседържителя, и ние от радост за вашето покаяние ще се умилюстим. Ако ли пък не, то ще ви погубим безмилостно, за да не заемате място на земята напразно!

Щом изрекоха тези и други подобни хули, еретиците очакваха отговор от преподобните отци. Те им възразиха:

- Ние искаме да намерим истината и не обръщаме внимание на вашите съблазни и безумия, защото не се страхуваме от заплахите ви. Писано е, че трябва да се боим само от Бога, а от хората няма защо да се плашим. Затова твърдо ви казваме: никой не може да въстане срещу нас, ако с нас е Бог, Който *"е праведен и е възлюбил правдата"* (Пс.10:7). Сам нашият Господ Иисус Христос в светото Евангелие казва: *"Когато дойде Утешителят, Когото ще ви пратя от Отца, Духът на истината, Който изхожда от Отца, Той ще свидетелства за Мене"* (Иоан.15:26). И пак: *"Аз ще помоля Отца, и ще ви даде друг Утешител, за да пребъдва с вас во веки - Духът на истината"* (14:16-17). И още: *"Това ви казах, бидейки с вас. А Утешителят, Дух Светий, Когото Отец ще изпрати в Мое име, Той ще ви научи на всичко и ще ви напомни всичко, що съм ви говорил"* (ст.25-26).

Преподобните отци няколко пъти повториха тези думи - за доказателство на истината и за да затворят устата на онези,

които казват, че Дух Светий изхожда и от Сина. После добавиха:

- Ако и това не вярвате, духоборци, научете се от Господния Предтеча и Кръстител Иоан, който видя Светия Дух да слиза като гълъб от небето и да пребъдва върху Сина. От това вижте, че Светият Дух изхожда само от Отца. Това учение поддържа нашата Майка, светата Вселенска и Апостолска Църква, и напоява всички свои чеда с благодатта, която изтича от Божествените думи на Христа. А Той казва: *"Проповядвайте Евангелието на всяка твар. Който повярва и се кръсти, ще бъде спасен, а който не повярва, ще бъде осъден"* (Марк.16:15-16) . И още: *"Затова казвам ви: всеки грях и хула ще се прости на човеците; но хулата против Духа Светий няма да се прости на човеците; и ако някой каже дума против Сина Човечески, ще му се прости; но ако някой каже против Светия Дух, няма да му се прости нито на този, нито на онзи свят"* (Мат.12:31-32) . Защото всички пророци, апостоли и учители, научени от Светия Дух, са кръщавали, преподавали и учили хората от разните краища на света да признават четиримата евангелисти: Матей, Марко, Лука и Иоан; а който прибавя пети евангелист, той да бъде проклет! *"Който съблазни едного от малките"* Мои братя - казва Спасителят, - е достоен за мъка, а вие, които съблазнявате целия свят, как ще се оправдаете и как ще избегнете заслуженото наказание? Кой от седемте богоизбрани събори казва, че Светият Дух изхожда от Отца и Сина, или кой от тях е постановил, че трябва да принасяме пресен хляб и да стрижем косите и брадите си, както вие искате? Ти, духоборецо, изпълнен с други седем лукави духове, в кой Христос ни учиш да вярваме? Не Евангелие проповядваш ти, а антихристово учение! И тъй, пети евангелист ние не намираме.

- А що се отнася до вашите преснохлебни мъртви жертви,

това е юдейски обичай. Но вие ще кажете: "Нима Христос, препасан и с тояга в ръка, според Писанието, не яде пасха?" Да - ще ви отговорим, - Той яде пасха, но я отмени, както направи с обрязването и с други неща. След нея Той седна с дванадесетте Си ученици в Сионската горница и установи Своята Пасха. През време на вечерята Той взе хляб, благослови го, раздаде го на учениците Си и каза: "*Вземете, яжте: това е Моето тяло*" (Мат.26:26) - ето истинското Тайнство. Казано е: взе хляб, т.е. квасен, а не пресен, както вие противоканонично правите и служите, и така поддържате Аполинариевата ерес.

(В евангелските текстове (Мат.26:26, Марк.14:22, Лук.22:19, както и в посланието на св. апостол Павел (1Кор.11:23), при установяването от Спасителя на Тайнството Евхаристия изрично е употребена думата "артос", която на гръцки означава квасен хляб. За безквасен хляб (опреснок) в Св. Писание се употребява думата "азимон" (Лук.22:1). "Тъй като Тайната вечеря била извършена през нощта срещу 14 нисан, в който ден до залез слънце, според равинската литература, не било позволено да се употребява пресен хляб, на нея е бил употребен квасен хляб. И в сегашно време, както и в миналото, Тайнството Евхаристия (в Православната Църква) се извършва с квасен хляб".

"Първоначално евхаристийният хляб, с който си служили на Запад бил, както на Изток, обикновен хляб, в който имало квас. Сирмон, йезуит, признава, че на Запад, както и на Изток, квасният хляб е бил употребяван в продължение на първите девет века и че римската църква е променила древния обичай в периода от края на IX в. до първата половина на XI в." (о. Владимир Гете, "Папството като ерес", Париж, с. 168.).

Употребата на безквасен хляб у католиците е резултат от по-късно юдейско влияние. Виж също Лъжеученията на папството - о. Владимир Гете.)

Тези думи на преподобните отци бяха крайно неприятни за римокатолиците - както са неприятни за вълка камъните, с които пастирът го прогонва от стадото. Те се спуснаха и запалиха от всички страни светата обител.

Тогава Христовите мъченици, заобиколени от пламъци в кулата подобно на тримата свети отроци, отправиха последната си молитва към Христа Бога.

- Владико Господи Иисусе Христе, Боже наш - казваха, - Единородни Сине и Слово Божие, Ти доброволно си предал Себе Си на заколение и смърт като непорочно агне, за спасението на човешкия род! Ти, Господи, си пролял пречистата Си Кръв за Своята Църква и си казал, че силите на ада няма да я победят. И тъй, запази я от вълците, които я унищожават! Умножи, Господи, верните Си раби по целия свят - от единия край на земята до другия! Запази навеки непреклонен и непреодолим жребия на Твоята Пречиста Майка; освети го, прослави го заедно със Себе Си и го помилвай! Въздигни жилищата на Твоите светии - за Твоя слава и за наш спомен. Приеми тази молитва от нашите уста като благовонно кадило и погледни на нас милостиво, както милостиво си погледнал на Авраамовата жертва и Иефтаевото всесъжение, защото си благ и човеколюбив.

След като свършиха молитвата, от небето се чу глас:

- *"Радвайте се и се веселете, защото голяма е наградата ви на Небесата"* (Мат.5:12).

От този неочакван глас мъчителите страшно се изплашиха, но мракът, който покриваше духовните им очи, не им позволи да проумеят станалото - лишени от Божествената светлина на

Светия Дух, Когото хулеха, те пребъдваха в своето ожесточение и упорито противене на благодатта.

Така блажените отци предадоха душите си в Божиите ръце.

Те завършиха мъченическия си подвиг в огъня през 1276 г., а според един гръцки ръкопис, който се намира в Протата, в Иверския и Ватопедския манастири - на 10 октомври 1280 година.

Светите Зографски мъченици са 26: от тях 22-ма монаси и 4 миряни, чиито имена са неизвестни. А имената на монасите са следните: Тома, Варсануфий, Кирил, Михей, Симон, Иларион, Яков, Иов, Киприан, Сава, Яков, Мартиниан, Козма, Сергей, Мина, Иоасаф, Иоаникий, Павел, Антоний, Евтимий, Дометиан и Партенийкларисар. Първият от тях - Тома - беше, както се спомена по-горе, игумен и той водеше разговорите с папистите; а последният - кларисарят Партений, беше останал в горящата кула и беше свален на земята жив. Той разказа на завърналите се братя всичко, което бе станало в кулата. След това живя още 30 дни, а на 10 ноември предаде душата си на Бога и получи заедно с починалите си събратя мъченически венец.

След като извършиха своето злодеяние, беззаконните латинци с голяма ярост се пръснаха по цялата света Гора и нито една обител, нито една кула, нито един скит, нито една монашеска килия не можа да се укрие от тях. Те всичко разориха и изгориха, а манастирските имуществва разграбиха.

Още много мъченици положиха на Атон живота си за Христа и за Православната вяра. А онези, които предпочетоха да спасят временния си живот и да изгубят вечния, се съединиха и съслужиха с богоненавистните латинци, но Бог ги наказва със страшни знамения и бедствия.

Беззаконният цар Михаил Палеолог, който имаше намерение да дойде на св. Гора и да унищожи тук Православието, не успя да осъществи намерението си, защото скоро се лиши от царството и живота си. По време на един поход срещу сръбския княз Иван Душан той се разболя и през декември 1282 г. умря в лагера си близо до град Бер, неприсъединен към римокатолическата общност и отлъчен от Православната Църква".

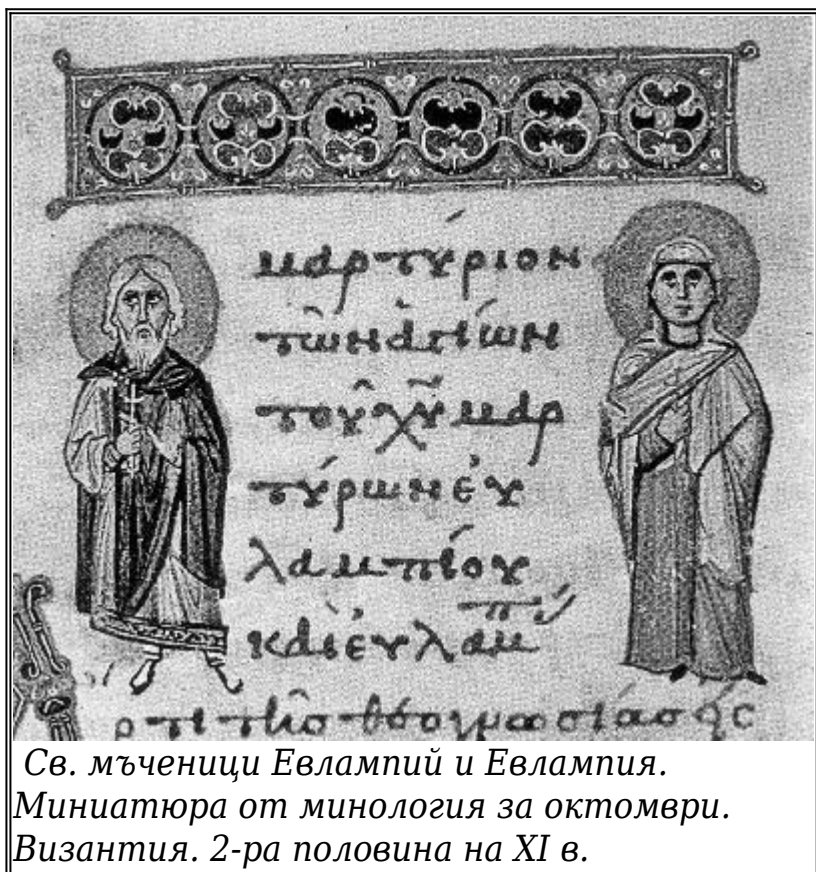
Кулата, където пострадали светите Зографски преподобномъченици и където останала цяла и невредима чудотворната икона на Божията Майка "Предвъзвестителка", се запази отчасти до 1873 г. Тя, обаче, закривала северното здание на манастира, а освен това поради старост имало опасност да се срути - тогава се наложило да бъде разрушена. Но за да се запази завинаги споменът за мъченическия подвиг на пострадалите, всички братя от Зографската обител единодушно решили да издигнат на нейното място паметник. Това и станало още през същата 1873 г. Паметникът трябвало да бъде осветен в деня, когато се празнува паметта на мъчениците. В навечерието, след залез слънце, започнало всеобщо бдение. Нощта била безлунна и на небето едва блещукали звезди. Наоколо царяла тишина. По време на службата, точно в полунощ, когато след първата катизма започнали да четат "Житието и страданието на св. Зографски мъченици", над църквата неочаквано се появил огнен стълб. Той осветил обителта и цялата околност с такава ярка светлина, че можели да се разпознават и най - дребните предмети. Този дивен стълб, след като постоял над храма около 3-4 минути, се преместил над паметника, отново спрял за няколко минути, а след това започнал да се издига нагоре и се превърнал в кръг, подобен на венец, който увенчавал отвисоко паметника и мястото, където пострадали светите мъченици.

Това необикновено явление продължило около 15 минути. Очевидци на чудото били монастирските братя и много от монастирските гости - пустинници и жители на околните скитове, дошли в Зограф на празника.

Така всемогъщият Бог с дивното небесно знамение над самия паметник на мястото на страдалческата кончина на монасите - изповедници, в самия ден на тяхната памет показал явно пред всички колко е благоугоден пред Него подвигът на тези страдалци за истинската вяра и за предаността към светата Православна Църква.

Жития на българските светии

Страдание на светите мъченици Евлампий и Евлампия († 303-311)

През царуването на Максимиан започнало страшно гонение срещу християните. Мнозина от вярващите, боейки се от преследванията на мъчителите, оставяли домовете си и се криели в планините, по пещери и пустини. В това време живеел един юноша на име Евлампий, който произхождал от благороден род от Никомидия. Той бил християнин - по вяра и по дела. Евлампий се криел заедно с други християни. Веднъж те го изпратили в града, за да купи хляб, и незабелязано от никого, да го донесе в пустинята. Когато пристигнал в Никомидия, той видял закован върху градските врати царски указ, написан върху пергамент, който повелявал да се избиват християните. Юношата прочел указа и се надсмял над това безумно разпореждане на царя, който, вместо да воюва с враговете на държавата, се надигнал срещу невинни хора и сам опустошавал страната си, като убивал безбройно множество християни. Но веднага бил заловен, вързан и заведен пред несправедния съд. Беззаконният съдия, като видял младия и красив юноша, отначало с лукави думи започнал да го съблазнява да се поклони на идолите. Той му казал:

- Лицето ти показва, че ти не си от прост, а от благороден и честен род. Не погубвай напразно, прекрасни младежо, своята красота и не заменяй благородството си с безчестие. Напротив - постарай се да придобиеш още повече слава за себе си и за целия си род. Ако се подчиниш на заповедта на царя и се поклониш с нас на боговете, тогава от всички нас ще получиш почести и слава, а от царя - награда и голям сан, и така ще прекараш дните си в благополучие. Послушай добрия ми съвет и стани наш единомишленик. Ето, всички храмове са отворени за тебе, в тях стоят различни богове, жертвениците са препълнени с жертви и всички се веселят за своите богове и им се кланят. Влез и ти, поклони се! И тогава и за себе си ще придобиеш големи блага, и на нас ще доставиш радост, а и

боговете винаги ще бъдат милостиви към тебе.

Свети Евлампий, изпълнен с благодатта на Светия Дух, отговорил на съдията:

- Твоето сърце е изпълнено с коварство и думите в устата ти са лукави, напразни и лъжливи са всички твои обещания. С нищо не ще ме прелъстиш и не ще ме отвърнеш от моя Христос. О, ако би желал да чуеш моите истинни слова и моя искрен съвет; и ако би познал Истинския Бог, Когото аз почитам и Комуто се кланям! Аз бих ти обещал от Него не временна и суетна, а вечна и истинска чест и слава, и такива награди и богатства, каквито нито ти, нито твоят цар притежавате, нито има някъде в света. Но тъй като ти си глух като аспида и няма да чуеш мен, който ти говоря само полезното, затова ще споделиш участта на твоите богове в огнената геена, а заради принасянето на скверните жертви на боговете сам ще бъдеш жертва на незаспиващия червей. А аз не на бесовете, а на Бога ще принеса в жертва хвала и ще отдам на Всевишния своите молитви.

Щом чул думите му, съдията започнал да заплашва светия с различни мъчения. Но той без всякакъв страх се показал готов да се предаде на всякакви мъчения заради Христа, своя Господ. Тогава съдията заповядал да го съблекат, да го проснат на земята и да го бият с жили. Били светия дълго и безпощадно, но той мъжествено понасял мъченията. Въпреки че усещал силна болка от нанасяните му рани, той не показал с нищо страданието си - такова величие на духа проявил! А мъчителят, като видял неговото дълготърпение, се изпълнил с още по-голяма ярост и наредил да го повесят на дърво, а после да стържат тялото му с железни остриета. От тях мъченикът бил така жестоко наранен, че през раните се виждали дори костите му. След като продължително го измъчвали така, го оставили да лежи проснат на земята - целия окървавен и с

разкъсана плът. Цялото му тяло представлявало една рана. Но с това не свършили страданията му. Съдията измислил ново мъчение. Той заповядал да свържат с тънки ремъци пръстите на ръцете и краката му и здраво да ги стегнат, което причинявало на страдалеца страшна болка, тъй като членовете му били насила отделяни от ставите. Но и с това не се наситила яростта на мъчителя. Към предишните страдания той прибавил ново мъчение: заповядал да нагорещат един железен одър и да сложат върху него светия мъченик, за да изгори тялото му върху одъра и да се стопи като восък от силния пламък. Когато одърът бил силно нагорещен, свети Евлампий изобразил върху себе си кръстния знак, качил се върху него и легнал отгоре му като на мека постеля. Тялото на светия мъченик, опалвано от огъня, започнало да се топи и да се разрушава. По всичко изглеждало, че като търпи такива страшни мъчения, той би трябвало да умре. Но Всемогъщият Бог поддържал живота на Своя раб и по надвишаващ естеството начин задържал душата му в неговото тяло, та чрез това да се яви пред всички и силата Божия, която се проявява в немощ, а и търпението на мъченика. Когато всички вече предполагали, че той ще умре върху нагорещения одър, светият почувствал в себе си нова сила и се изправил напълно здрав, сякаш не бил претърпял никакви мъчения. Той твърдо вярвал в сърцето си в Господа, своя Бог, но си дал вид, че се отказва от своето изповедание и че се съгласява с безбожието на нечестивите езичници. Затова го завели тържествено в идолския храм и всички заедно със съдията се радвали, като мислели, че светият се е отрекъл от Христа и иска да се поклони на техните богове. След него към храма вървяло множество народ. А светият по пътя към капището горещо се молил на Господ Иисус Христос, умолявайки Го да яви силата Си, да просвети ослепелите човеци и да прослави Своего свято Име. Когато влязъл в храма, той видял идола на Марс, който бил най-големият и най-разкошният от идолите в тоя храм.

Като се приближил до него, той казал:

- В името на моя Господ Иисус Христос ти заповядвам, идоленям и бездушен, да паднеш на земята и да се превърнеш на прах!

Щом само светият изрекъл това, начаса паднал идолът и се разбил на съвсем дребни частици. Като видял това, народът започнал да вика:

- Само християнският Бог е велик и силен!

И мнозина повярвали в Христа. А съдията изпаднал в още по-голяма ярост и заповядал отново да заловят светия, за да го предаде на нови мъчения.

Неговата сестра - девойка на име Евлампия - щом чула, че брат страда за Христа, побързала да дойде на мястото на мъчението и като застанала по средата, силно извикала към брат си:

- Не ни ли е родила една майка, не сме ли сукали от едни гърди и не в един Бог ли сме научени да вярваме? А защо ти, като страдаш за Христа, ме лишаваш от същата участ? Защо не ме извести за това, та и аз заедно с теб от самото начало да понеса всички мъки? Аз също като тебе искам да умра за моя Господ! Нека знаят всички мъчители, че аз съм християнка и че съм готова да умра за Христа!

А на съдията тя казала:

- Чуй, съдия, и познай коя съм аз! Аз съм Христова рабиня. Христос е моят живот и радостта на моята душа! Него съм възлюбила и на Него искам да се принеса в жертва! Пригответи огън, доведи зверове, постави колела за мъчения, наостри мечовете си, изобрети различни мъчения и както искаш ме измъчвай заради моя Христос. Аз съм готова да претърпя

всичко, както и моят възлюбен брат Евлампий!

Мъчителят, като чул думите , се удивил на нейната смелост и заповядал да я бият по лицето. Дълго били светата, докато лицето било съвсем обезобразено, а от носа и устата се леела кръв. А свети Евлампий укрепявал сестра си, като казал:

- Не се бой, сестро, “от ония, които убиват тялото, а душата не могат да убият”.

След това по заповед на мъчителя бил приготвен котел с кипящо масло, за да хвърлят в него и двамата. Свети Евлампий побързал сам да влезе в котела, а Евлампия, бидейки млада девица, се побояла и започнала да се колебае. Брат и, като видял, че тя се колебае, започнал да я вика при себе си в кипящия котел като в някое прохладно място:

- Не бой се, сестро, бъди смела и ела тук. Ето, виж - аз съм невредим и никаква болка не усещам. И ти, щом се докоснеш до врящия котел, веднага ще почувстваш Божията помощ и ще останеш невредима.

Като чула думите на брат си, светата побързала да влезе в котела. Силата на огъня веднага отслабнала, котелът изстинал, а светиите останали цели и невредими, възпявали и славели Бога. Хората се изумили, като видели това чудо, и тогава повярвали двеста мъже. Те изповядали Христа и затова били посечени с меч от нечестивите идолопоклонници. Беззаконният съдия заповядал да извадят очите на Евлампий, а неговата сестра заповядал да повесят за косите и да я бият безпощадно. А тя сред мъченията зовяла към Господа:

- Благодаря Ти, Боже и Създателю мой, че си ме удостоил мен, Твоята рабиня, да пострадам за Твоето свято Име!

След това мъчителят наредил да разпалят силно пещта, за да хвърли в нея мъчениците. Когато тя била нагорещена,

повели за ръка вече слепия свети Евлампий и го хвърлили в нея. А света Евлампия, без да чака, сама тръгнала с радост, сякаш отивала в прекрасен палат, и побързала да влезе в огнената пещ. Но и тук светиите останали цели и невредими. Огънят се превърнал в прохлада. Светите мъченици пеели в пещта песента на тримата отроци и благославяли Бога. Мъчителят, не знаейки вече какво да прави с тях, ги осъдил на посичане с меч. Войниците им свързали ръцете отзад и ги повели към мястото на наказанието.

Мъченичество на светите Евлампий и Евлампия. Миниатюра от минологията на Василий II. Константинопол. 985 г.

Когато пристигнали там, свети Евлампий сам положил под меча своята честна глава и бил посечен. А света Евлампия предала душата си в Божиите ръце, още преди присъдата да бъде изпълнена. Като видели, че тя е вече мъртва, войниците не отсекли главата. Така свети Евлампий заедно със своята сестра - света Евлампия, като завършили подвига на мъченичеството, заедно отишли при Съдията на мъченическите подвизи - Христа, за да приемат от Него венци на правдата.

По техните молитви да удостои и нас със Своего царство Христос Бог, Комуто, заедно с Отца и Светия Дух, е честта и

славата во веки. Амин.

Тропарь мучеников Евлампия и Евлампии

глас 4

Мученицы Твои, Господи,/ во страданиях своих венцы
прияша нетленные от Тебе, Бога нашего:/ имуще бо крепость
Твою,/ мучителей низложиша,/ сокрушиша и демонов
немощныя дерзости. / Тех молитвами/ спаси души наша.

Кондак мучеников Евлампия и Евлампии

глас 3

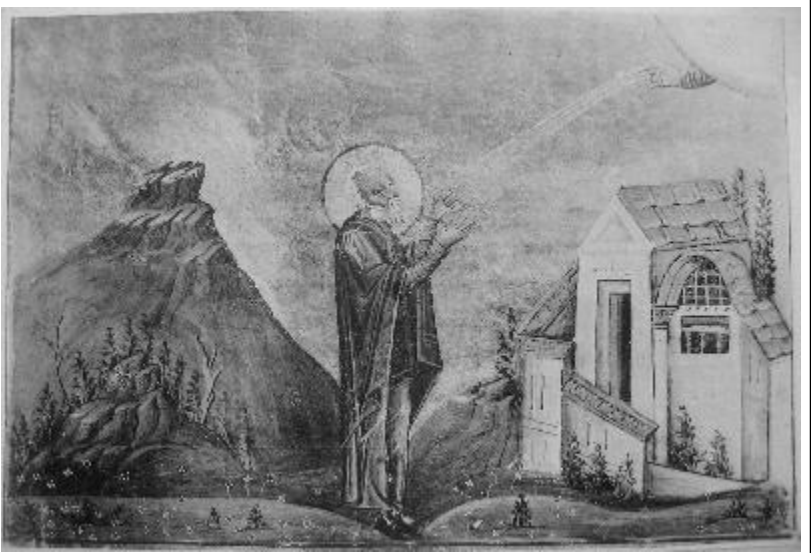
Доблия мученики и братию по плоти,/ мудраго Евлампия и
Евлампию, почтим:/ тии бо пребеззаконных кознодействия
посрамиша силою Распенсагося:/ сего ради явишася
мучеников слава, купно и похвала.

*(Да почетом доблестните мъченици, брат и сестра по
плът, мъдрите Евлампий и Евлампия: те посрамиха
пребеззаконните козни със силата на Разпнатия. Затова са
слава и похвала на мъчениците.)*

Величание мучеников Евлампия и Евлампии

Величаем вас, страстотерпцы святии Евлампие и Евлампие,
и чтим честная страдания ваша, яже за Христа претерпели
есте.

Житие на преподобния Теофил (+716)

*Св. преподобни Теофил Тивериополски.
Миниатюра от минологията на Василий II.
Константинопол. 985 г.*

Блаженият Теофил се родил от благочестиви родители, близо до българския град Тивериопол (днес Струмица в Македония - б.р.). Когато станал на три години, бил просветен със свето Кръщение. Веднъж родителите му го взели със себе си и се отправили към Селентийската планина, за да получат благословието на светия отец Стефан. Свети Стефан ги благословил, благословил и тяхното дете - блажения Теофил. След това той достатъчно дълго побеседвал с тях, като ги поучавал, и ги пуснал да си вървят с мир. От това време малкият Теофил по благословието на преподобния отец преуспявал в четенето и изучаването на Божествените книги и всякога бил добронравен и кротък. Когато навършил тринадесет години, той отново дошъл при преподобния отец Стефан. Светият, като го видял, казал:

- Защо, чедо, си дошъл при мене?

Момчето отвърнало:

- Ти ме извика, честни отче, и аз, като оставих родителите си, дойдох при тебе.

Преподобният казал:

- А кога, чедо, те повиках и какво ти казах?

Момчето отговорило:

- Когато бях в моя град, ти, отче, се яви пред мене и като ме погледна, ми каза: "Теофиле! Ти се отвърна от Господа, Който казва: "да вземе кръста си и Ме последва!" Тези думи поразиха сърцето ми и аз тръгнах след тебе до самите врати на манастира. А когато стигнахме дотук, ти стана невидим за мене, а аз намерих вратите заключени. А сега, свети отче, не отвърщай лицето си от мене, който желая да се спася.

Преподобният се удивил от думите на Теофил, защото знаел, че не е излизал от килията си, и като благодарил на Бога за това чудесно призоваване на незлобивия юноша, го взел при себе си, за да го научи на страх Божий, на монашески живот, на служба и на подвизите на поста. След като изминали три години, през които отрокът се научил на всички монашески подвизи от своя добър наставник, преподобният Стефан повикал игумена на лаврата и му предал послушния и кротък юноша, за да го постриже в монашески образ. Игуменът го взел със себе си и го завел в лаврата, където извършил пострижението. Като приел пострижение, свети Теофил станал опитен монах. Украсен с всякакви добродетели, той живеел като ангел сред братята и на всички принасял полза.

А неговите родители, като не знаели къде е обичния им син, силно скърбели за него и постоянно го търсели навсякъде, като желяели да намерят този, който заради любовта към Бога се скрил от всичките си познати и тайно служел на Господа заедно с добрите подвижници. След няколко години накрая родителите узнали къде се намира синът им. Те дошли в лаврата и с плач започнали да умоляват игумена да им позволи да го видят. Игуменът дълго време не се съгласявал да

им покаже Теофил, но трогнат от горещите им молби, скръбта и техните горчиви сълзи, се съжалил над тях. Когато родителите видели сина си, облечен в монашеско облекло, вместо да се зарадват, още по-силно заридали. Те прекарали няколко дни в обителта, като се вглеждали в живота на светите отци и внимавали в полезните беседи с тях. Тогава те намислили със свои средства да построят манастир, в който да се подвизава и Теофил. Поради това те усърдно започнали да молят игумена да пусне Теофил с тях в дома им, като обещавали колкото може по-скоро да осъществят намерението си да построят манастир. Игуменът не се съгласявал с тях и им отговарял, че не подобава на млад монах да живее сред роднините и познатите си. Но Бог, Който устройва всичко за полза на човечите, пожелал да открие Своята воля за Теофил. Тъй като родителите неотстъпно продължавали да умоляват игумена, той събрал братята и им наредил вседневно да постят и да се молят дотогава, докато Сам Бог не им открие, дали да пуснат Теофил, заедно с неговите родители, или не. На третия ден, след като усилено се молили, в храма се чул глас, който им заповядал да пуснат Теофил да си отиде заедно с родителите си. Тогава всички разбрали, че Сам Бог иска това и след като се помолили за него, с благословение го пуснали да се върне в дома си. Заедно с него изпратили и неколцина от братята, за да се преумножи славата Божия. Родителите му го взели със себе си и с радост го повели към дома си. Скоро те построили манастир, в който събрали много братя, снабдили ги с всичко необходимо и дали пълен покой на Божиите раби. Свети Теофил, живеейки в тази обител, сияел с добродетели, подобно на светлина, и всички, като виждали неговите добри дела и се ползвали от тях, прославяли Небесния Отец.

Блаженият се бил подвизавал вече дълги години, когато врагът на човешкия род повдигнал гонение срещу честните и свети икони, а на беззаконния цар Лъв Исаврянин той внушил

да подлага на мъчения техните почитатели. Този цар възненавидял благолепието на Божия дом и отнел украсението на Господните храмове. Той хвърлял светите икони в блатата, тъпчел ги с нозе, изгарял ги в огън и много вярващи предал на мъчения, задето се покланяли на иконите. Свети Теофил ревностно се борел срещу това и учел всички да почитат по подобаващ начин иконите и да се покланят на изобразеното върху тях лице. Като узнал за това, законопрестъпният цар изпратил войниците си да заловят блажения Теофил. Щом го довели пред царя, той му заповядал да се отрече от почитането на честните икони. А когато блаженият Теофил отказал да изпълни това, царят заповядал да го бият с волски жили. След това свързали отзад ръцете му и като се надсмивал над него и го поругавал, го развеждали из града като някакъв злодей. Към светия се присъединил един от войниците на име Лонгин, който изобличил мъчителя и поучавал народа да почита светите икони. Заради това мъчителят наредил да го проснат на земята и да изгорят върху главата му много икони. След като развели свети Теофил из целия град Никея, отново го завели пред беззаконния цар на съд. Светият смело защитил иконите пред царя и изобличил неговото заблуждение. Царят не могъл да понесе изобличенията и заповядал да го съблекат, кръстообразно да го разпънат между два стълба и да го бият със сухи жили. Като видял кръвта, която течала по време на мъченията от израненото тяло на светеца, царят станал подобен на свиреп звяр. И както дивите зверове, когато видят кръв, стават още по-свирепи, така и мъчителят, при вида на кръвта на мъченика, се изпълнил с още по-люта ярост. Той станал от престола си и сам дълго време бил блажения. После заповядал да нагорещат железни обуца, да обуят мъченика в тях и да го влачат по пътя. Страдалецът мъжествено търпял всички мъчения. Един от царските сановници, като виждал това и се удивил на неговото мъжествено търпение, го взел от ръцете на

мъчителите, завел го у дома си и му казал:

- Кой от нас е безумен: ти ли, който единствен се кланяш на иконите, или всички ние, които не им се кланяме? Нима царят и целият негов синклит толкова нямат благоразумие, за да разсъдят, дали следва да се кланяме на изписаното Божие изображение, или не? Ако беше нужно да се покланяме на иконите, тогава Бог не би заповядал в закона: “Не си прави кумир и никакво изображение”.

Светият отговорил:

- Виждам, княже, че ти познаваш Писанието. Нека да побеседваме за него.

Тогава свети Теофил започнал да говори за почитането на светите икони, като му обяснявал от Божественото Писание, че още в Стария Завет се заповядвало почитането на иконите - и в медната змия, която Моисей издигнал в пустинята, и в златните херувими, които били поставени над Ковчега на Завета. А в Новия Завет Сам Господ отпечатал образа Си върху кърпата на Авгар Едески. Много говорил свети Теофил и изобличавал заблуждението на сановника, така че той накрая му казал:

- Истинни са думите ти, честни старче. Аз ще се постарая, доколкото имам влияние, да убедя в това и царя. А ти си свободен да се върнеш в килията си.

Но светият се огорчил за това, че не пострадал докрай, макар че, като имал раните си, се радвал, говорейки с думите на Апостола: “Сега се радвам в страданията си за вас и подпълвам недостига от скърби Христови в моята плът за тялото Христово, което е църквата.”

После той се върнал в манастира си, за радост на всички братя. Преди своята кончина, за която той бил предизвестен,

свети Теофил съставил беседи за своето паство и с мир се прибрал при Господа.

Страдание на светия мъченик Теотекн (+ 305 - 311)

Нечестивият цар Максимиан, като дошъл веднъж в Антиохия, устроил там празненство в чест на своите скверни богове и наредил първо войниците да принесат жертви на идолите, а после и целият народ. В числото на войниците имало много християни, които, като не пожелали да се подчинят на царската заповед, хвърлили от себе си военските знаци и отишли на мъчения за Христа. Сред тях бил и известният по цяла Антиохия мъж на име Теотекн. Към него Максимиан се обърнал със следните думи:

- И ти, Теотекн, не вярваш в боговете Дий и Аполон, а аз исках да те направя техен върховен жрец.

На това свети Теотекн отговорил:

- Аз вярвам в Христа Бога и на Него искам да принеса себе си в жертва.

Тогава Максимиан заповядал да снемат от него военската му дреха и да го облекат в женски дрехи. После го заставили да преде заедно с жените. След три седмици Максимиан отново го извикал и му казал:

- Принеси жертва на боговете, ако не, ще умреш в страшни мъчения!

Светият не казал и дума в отговор на това. Тогава царят заповядал да го привържат към едно дърво, да подложат под стъпалата му нагорещено желязо и с железни пръти да срежат

всичките му жили. Като видял, че мъченикът и след това оставал непоколебим, царят заповядал да приготвят котел с кипяща сяра и смола и да го хвърлят в него. Веднага щом го хвърлили в котела, чрез силата Христова огънят изгаснал, котелът изстинал и мъченикът останал невредим. Максимиан се изплашил и наредил да заведат светия мъченик в тъмницата, където го предал на един стотник на име Зегнат, на когото дал правото да го измъчва, както пожелае.

В тъмницата тогава се намирала за изповядването на Христа и една девица на име Александра, при която Зегнат хвърлил Теотекн. Той казал на двамата изповедници:

- Ето - давам ви три дена да размислите. Ако се съгласите да изпълните заповедта на царя, ще получите голяма чест. А ако ли не, ще ви погубя в страшни мъки.

След като изминали трите дни, Зегнат ги извел от тъмницата и ги попитал, дали ще се подчинят на царската повеля и ще се поклонят на идолите. Но те останали верни на Христа. Тогава Зегнат наредил на двама от войниците си да се поругаят със светата дева.

А Теотекн, като желаел да избави Александра от безчестието, се приближил до нея по-бързо от войниците, дал дрехата си, и казал:

- Бягай, бягай, за да не осквернят нечестивците твоята чистота.

А самият той се облякъл в нейната дреха и зачакал войниците. Войниците влезли в тъмницата и вместо девицата намерили там Теотекн, облечен в женска дреха. Те го завели при Зегнат. Зегнат страшно се разгневил и заповядал първо да му отрежат езика, а после да му нанесат жесток побой. След това той наредил да привържат на шията на мъченика

воденичен камък и да го хвърлят в реката. Така Христовият мъченик завършил живота си. Честните мощи на мъченика били намерени близо до град Роса в Киликия. Християните ги взели и с чест ги погребали в родината му, възхвалявайки Единия Бог в Троица. Слава на Него во веки! Амин.

В памет на преподобния Васиан (V в.)

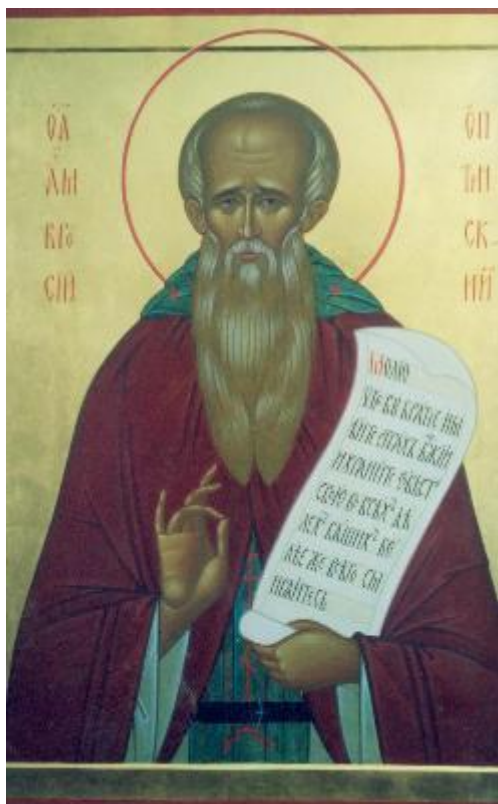

*Св. преподобни Васиан Константинополски.
Миниатюра от минологията на Василий II.
Константинопол. 985 г.*

Преподобният Васиан бил родом от Източна Сирия. При царуването на благочестивия цар Маркиан той пристигнал в Константинопол. Двама знатни мъже - Север и Иоан - му дали средства, за да построи манастир в Константинопол. Преподобният още приживе се прославил със своите добродетели и чудеса. Мнозина, които го слушали, се отрекли от света и приели монашество. Числото на учениците на преподобни Васиан стигнало до 300 души. Той избавил мнозина от властта на дявола и ги довел при Бога; изгонвал бесове, изцелявал недъзи и извършил безброй много други чудеса. Преподобният починал в дълбока старост.

ЧЕТИ-МИНУТЫ НА СВ. ДИМИТРИЙ РОСТОВСКИ

ПРЕПОДОБНЫЙ АМВРОСИЙ ОПТИНСКИЙ († 1891)

Александр Гренков, будущий отец Амвросий, родился 21 или 23 ноября 1812 года, в духовной семье села Большие Липовицы Тамбовской Епархии. Окончив Духовное Училище, он затем прошел успешно курс в Духовной Семинарии. Однако не пошел ни в Духовную Академию, ни в священники. Некоторое время он был домашним учителем в одной помещичьей семье, а затем преподавателем Липецкого Духовного Училища. Обладая живым и веселым характером, добротой и остроумием, Александр Михайлович был очень любим своими товарищами и сослуживцами. В последнем классе Семинарии ему пришлось перенести опасную болезнь, и он дал обет постричься в монахи, если выздоровеет.

По выздоровлении он не забыл своего обета, но несколько лет откладывал его исполнение, «жался», по его выражению. Однако, совесть не давала ему покоя. И чем больше проходило времени, тем мучительнее становились укоры совести. Периоды беззаботного веселья и беспечности сменялись периодами острой тоски и грусти, усиленной молитвы и слез. Однажды, будучи уже в Липецке, гуляя в соседнем лесу, он,

стоя на берегу ручья, явственно расслышал в его журчанье слова: «Хвалите Бога, любите Бога...»

Дома, уединяясь от любопытных взоров, он пламенно молился Божией Матери просветить его ум и направить его волю. Вообще, он не обладал настойчивою волею и уже в старости говорил своим духовным детям: «Вы должны слушаться меня с первого слова. Я — человек уступчивый. Если будете спорить со мною, я могу уступить вам, но это не будет вам на пользу». Изнемогая от своей нерешимости, Александр Михайлович отправился за советом к проживавшему в той местности известному подвижнику Илариону. «Иди в Оптину, — сказал ему старец, — и будешь опытен». Гренков послушался. Осенью 1839 года он прибыл в Оптину Пустынь, где был ласково принят старцем Львом.

Вскоре он принял постриг и был наречен Амвросием, в память святителя Медиоланского, затем был рукоположен в иеродьякона и, позднее, во иеромонаха. Когда отец Макарий начал свое дело издательства, о. Амвросий, окончивший семинарию и знакомый с древними и новыми языками (он знал пять языков), был одним из его ближайших помощников. Скоро после своего рукоположения он заболел. Болезнь была настолько тяжела и продолжительна, что навсегда подорвала здоровье отца Амвросия и почти приковала его к постели. Вследствие своего болезненного состояния он до самой своей кончины не мог совершать литургии и участвовать в длинных монастырских богослужениях.

Постигшая о. Амвросия тяжелая болезнь имела для него несомненно провиденциальное значение. Она умерила его живой характер, предоохранила его, быть может, от развития в нем самомнения и заставила его глубже войти в себя, лучше понять и самого себя, и человеческую природу. Не даром же впоследствии о. Амвросий говорил: «Монаху полезно болеть. И

в болезни не надо лечиться, а только подлечиваться!» Помогая старцу Макарию в издательской деятельности, о. Амвросий и после его кончины продолжал заниматься этой деятельностью. Под его руководством были изданы: «Лествица» преп. Иоанна Лествичника, письма и жизнеописание о. Макария и другие книги. Но не издательская деятельность была средоточием старческих трудов о. Амвросия. Его душа искала живого, личного общения с людьми, и он скоро стал приобретать славу опытного наставника и руководителя в делах не только духовной, но и практической жизни. Он обладал необыкновенно живым, острым, наблюдательным и проницательным умом, просветленным и углубленным постоянною сосредоточенною молитвою, вниманием к себе и знанием подвижнической литературы. По благодати Божией его проницательность переходила в прозорливость. Он глубоко проникал в душу своего собеседника и читал в ней, как в раскрытой книге, не нуждаясь в его признаниях. Лицо его, крестьянина-великоросса, с выдающимися скулами и с седой бородой, светилось умными и живыми глазами. Со всеми качествами своей богато одаренной души, о. Амвросий, несмотря на свою постоянную болезнь и хилость, соединял неиссякаемую жизнерадостность, и умел давать свои наставления в такой простой и шутиливой форме, что они легко и навсегда запоминались каждым слушающим. Когда это было необходимо, он умел быть взыскательным, строгим и требовательным, применяя «наставление» палкой или же накладывая на наказуемого епитимью. Старец не делал никакого различия между людьми. Каждый имел к нему доступ и мог говорить с ним.

С какими только просьбами, жалобами, с какими только своими горестями и нуждами не приходили к старцу люди! Приходит к нему молодой священник, год тому назад

назначенный, по собственному желанию, на самый последний приход в епархии. Не выдержал он скудости своего приходского существования и пришел к старцу просить благословения на перемену места. Увидев его издали, старец закричал: «Иди назад, отец! Он один, а вас двое!» Священник, недоумеая, спросил старца, что значат его слова. Старец ответил: «Да ведь дьявол, который тебя искушает, один, а у тебя помощник — Бог! Иди назад и не бойся ничего; грешно уходить с прихода! Служи каждый день литургию и все будет хорошо!» Обрадованный священник воспрянул духом и, вернувшись на свой приход, терпеливо повел там свою пастырскую работу и через много лет прославился, как второй старец Амвросий.

В старце в очень сильной степени была одна русская черта: он любил что-нибудь устроить, что-нибудь создать. Он часто научал других предпринять какое-нибудь дело, и когда к нему приходили сами за благословением на подобную вещь частные люди, он с горячностью принимался обсуждать и давал не только благословение, но и добрый совет. Остается совершенно непостижимым, откуда брал отец Амвросий те глубочайшие сведения по всем отраслям человеческого труда, которые в нем были.

Внешняя жизнь старца в Оптином скиту протекала следующим образом. День его начинался часа в четыре — пять утра. В это время он звал к себе келейников, и читалось утреннее правило. Оно продолжалось более двух часов, после чего келейники уходили, а старец, оставшись один, предавался молитве и готовился к своему великому дневному служению. С девяти часов начинался прием: сперва монашествующих, затем мирян. Прием длился до обеда. Часа в два ему приносили скудную еду, после которой он час-полтора оставался один. Затем читалась вечерня, и до ночи возобновлялся прием. Часов в 11 совершалось длинное

вечернее правило, и не раньше полуночи старец оставался, наконец, один. Отец Амвросий не любил молиться на виду. Келейник, читавший правило, должен был стоять в другой комнате. Однажды, один монах нарушил запрещение и вошел в келью старца: он увидел его сидящим на постели с глазами, устремленными в небо, и лицом, сияющим радостью.

Так в течение более тридцати лет, изо дня в день старец Амвросий совершал свой подвиг. В последние десять лет своей жизни он взял на себя еще одну заботу: основание и устройство женской обители в Шамордине, в 12 верстах от Оптины, где кроме 1000 монахинь имелись еще приют и школа для девочек, богадельня для старух и больница. Эта новая деятельность была для старца не только лишней материальной заботой, но и крестом, возложенным на него Провидением и закончившим его подвижническую жизнь.

1891 год был последним в земной жизни старца. Все лето этого года он провел в Шамординской обители, как бы спеша закончить и устроить там все незаконченное. Шли спешные работы, новая настоятельница нуждалась в руководстве и указаниях. Старец, повинувшись распоряжениям консистории, неоднократно назначал дни своего отъезда, но ухудшение здоровья, наступавшая слабость — следствие его хронической болезни — заставляли его откладывать свой отъезд. Так протянулось дело до осени. Вдруг пришло известие, что сам преосвященный, недовольный медлительностью старца, собирается приехать в Шамордино и увезти его. Тем временем старец Амвросий слабел с каждым днем. И вот — едва преосвященный успел проехать половину пути до Шамордина и остановился ночевать в Перемышльском монастыре, как ему подали телеграмму, извещающую его о кончине старца. Преосвященный изменился в лице и смущенно сказал: «Что же это значит?» Был вечер 10 (22) октября. Преосвященному советовали на другой день вернуться в Калугу, но он ответил:

«Нет, вероятно такова уж воля Божия! Простых иеромонахов архиереи не отпевают, но это особенный иеромонах — я хочу сам совершить отпевание старца».

Было решено перевезти его в Оптину Пустынь, где провел он свою жизнь и где покоились его духовные руководители — старцы Лев и Макарий. На мраморном надгробии выгравированы слова апостола Павла: «Бых немощным, яко немощен, да немощныя приобрящу. Всем бых вся, да всяко некия спасу» (1 Кор. 9, 22). Слова эти точно выражают смысл жизненного подвига старца.

Тропарь преподобному Амвросию Оптинскому

глас 5

Яко к целѣбному истѣчнику/ притекаѣм к тебѣ, Амвросіе,
отче наш. / Ты бо на путь спасѣнія нас вѣрно наставляѣши,/
молѣтвами от бед и напѣстей охраняѣши,/ в телесных и
душѣвных скорбех утешаѣши,/ пѣче же смиренію, терпенію и
любви научаѣши. / Моли Человеколѣбца Христа/ и Застѣпницу
усердную// спастіся душам нашим.

(Перевод: Как к целебному источнику приходим к тебе, Амвросий, отче наш. Ибо ты на путь спасения нас с верой направляешь, молитвами от бед и напастей охраняешь, в телесных и душевных скорбях утешаешь, более всего же смиренію, терпению и любви обучаешь. Моли Человеколѣбца Христа и Защитницу усердную о спасении душ наших.)

Кондак преподобному Амвросию Оптинскому

глас 2

Завѣт Пастыреначальника исполнив/ старчества благодать

наслéдовал есѣ,/ болéзную сёрдцем о всех, с вéрою притека́ющих к тебé,/ тёмже и мы, ча́да тво́я, с любóвию вопи́ем ти:/ о́тче святы́й Амвро́сие,// моли́ Христа́ Бо́га спасти́ся душáм нáшим.

(Перевод: Завет Пастыреначальника исполнив, ты наследовал благодать старчества, болея сердцем обо всех, с верой приходящих к тебе, потому и мы, чада твои, с любовью взываем к тебе: «Отче святой Амвросий, моли Христа Бога о спасении душ наших».)

Величание преподобному Амвросию Оптинскому

Ублажа́ем тя, преподо́бне о́тче Амвро́сие, и чтим святу́ю па́мять твою́, наста́вниче мона́хов и собесéдниче а́нгелов.

Молитва преподобному Амвросию Оптинскому

О, вели́кий ста́рче и уго́дниче Бо́жий, преподо́бне о́тче наш Амвро́сие, Оптинская похвало́ и всея Руси́ учите́лю благоче́стия! Сла́вим твоё во Христé смире́нное жити́е, и́мже Бог превознесе́ и́мя твоё ещё́ на земли́ тебé су́ща, наипáче же увенча́ тя Небéсною че́стию по отше́ствии твоём в черто́г сла́вы вéчныя. Приими́ ны́не молéние нас, недостóйных чад твои́х, чту́щих тя и призыва́ющих и́мя твоё свято́е. Изба́ви нас твои́м предста́тельством пред Престо́лом Бо́жиим от всех скóрбных обстоя́ний, душе́вных и телéсных недúгов, злых напа́стей, тлетво́рных и лука́вых искуше́ний. Низпосли́ отéчеству нáшему от Великодарови́таго Бо́га мир, тишину́ и благоде́нствие. Бúди непрелóжный покрови́тель Святы́я оби́тели сия́, в нейже в преуспе́янии сам подви́зálся есѣ и угоди́л есѣ все́ми в Трóице сла́вимо́му Бо́гу нáшему. Емú же подобáет вся́кая сла́ва, честь и поклонéние, Отцу́, и Сы́ну, и Свято́му Дúху ны́не и прѣсно и во вéки веко́в. Ами́нь.

† ВИЖТЕ ОЩЕ

Против ереста на новостилието

Икуменизъм в развитие - след като Б"ПЦ" напусна ССЦ

Отстъплението от вярата наречено "нов стил"

ЗА СЪКРАЩАВАНЕТО НА ЛИТУРГИИТЕ, ТАЙНСТВОТА И ТРЕБИТЕ В НОВОСТИЛНАТА ЦЪРКВА

ЗА ПРЕМАХВАНЕТО НА ОГЛАШЕНИЕТО

ЗАЩО БОГ НИ ИЗОСТАВИ

За Петровият пост и въпросите, които поражда

ЗА КОРЕНА НА ЗЛОТО, ЗА НАЧАЛОТО НА ОТСТЪПЛЕНИЕТО НА РОДНАТА НИ „ЦЪРКВА“, ЗА БЪЛГАРСКАТА СХИЗМА

Театърът на антихриста

ИСТИНАТА ЗА НАШИЯ НАРОД

Християнството на българите и техните владетели

ИДЕЯТА "ПРАВОСЛАВНИ БУДИТЕЛИ"

Православна ли е демокрацията

Народе, народе...

Защо се премахва вероучението

За старостилния икуменизъм

КОЙ СТОИ ЗАД ОТСТЪПЛЕНИЕТО

ДИСЕКЦИЯ НА ЧОВЕКООМРАЗТА

**ПАСТИРСКО ОКРЪЖНО ПОСЛАНИЕ ПРОТИВ
МАСОНСТВОТО**

Против юдомасонството

Изповедание на вярата

КЪДЕ СЕ Е СЪХРАНИЛО ПРАВОСЛАВИЕТО